

مصاحبة اختصاصی دانشمند با آقای کلودیو چکوتی (مترجم ایتالیایی کتاب ابو رحمان

بیرونی)، دانشمند، سال ۳۲، شماره ۹، آذر ۱۳۷۳، ص ۹-۱۴.

مصاحبه اختصاصی دانشمند با آقای «کلودیو چکوتی»

مترجم ایتالیایی کتاب ابوریحان بیرونی

عکسها از: اباصلت بیات

گزارشگر: رضا ابري

مقدمه

می‌کند و بزودی درمی‌یابد که کتاب بسیار مهمی است و هیچ کدام از کتابهای امروزی که خوانده بود بدان صحت و دقت تقویم عبری را شرح نداده بود. آقای چکوتی «التفهیم» را نمونه کاملی از کار علمی درست و دقیق می‌داند و به همین دلیل تصمیم می‌گیرد آن را ترجمه نماید تا اعضای انجمن اخترشناسی و هوشناسی فریولی و دیگر علاقه‌مندان با آن آشنا شوند.

وی معتقد است: «التفهیم» اثر جامعی است خطاب به خواننده غیر متخصصی که می‌خواهد با مقولات متنوعی آشنایی حاصل کند. اثری است حاکی از پیشرفت و برای کسانی تدوین شده که می‌خواهند راه علم را بیمایند. اثری است که چشم به آینده دارد و همه دستاوردهای گذشته را در خود گرد آورده است. آقای چکوتی براین باور است که: «بیرونی یکی از بزرگترین دانشمندان اسلامی و پا شاید بزرگترین آنهاست.

بیرونی با این اثر جامع خود اخترشناسی اسلامی را پایه گذاری کرده است. در زمانی که بیرونی مظهر دوره درخشانی از علوم جامعه اسلامی کهن بود، غرب از لحاظ تاریخی در پایین‌ترین سطح علمی خود به سر می‌برد.»

آقای «کلودیو چکوتی» مترجم ایتالیایی کتاب «التفهیم» لاوائل صناعه التفهیم، نوشته ابوریحان بیرونی دانشمند بزرگ مسلمان و ایرانی سده چهارم هجری، از بازدیدکنندگان نمایشگاه ابزارهای نجوم قدیم در کردستان و در کنار گردهمایی فیزیک در تابستان امسال بود که فرصتی دست داد و موفق شدیم یک روز پیش از بازگشت به کشور ایتالیا یا نامبرده مصاحبه‌ای را ترتیب دهیم. این مصاحبه در تهران و در منزل آقای مهندس باقری دوست و مترجم آقای چکوتی انجام شد. آقای چکوتی در کودکی در مغازه عکاسی کار می‌کرده است و اصول اولیه شناخت نور را ضمن کار فرا گرفت. همواره به ریاضیات و فیزیک بسیار علاقه‌مند بوده است و بیشتر به انجام آزمایش‌هایی که خوانده بود، می‌پرداخت. در سال ۱۳۳۵ که ۱۴ ساله بود، اقدام به ساختن تلسکوپ پادورنگر کوچکی نمود که عدسی عینک در آن به کار برده بود و می‌خواست با استفاده از آن سیاره مریخ را رصد کند. انجام چنین کاری در آن زمان رویداد بزرگی برای او به‌شمار می‌آمد. به این طریق علاقه‌مندی وی به اخترشناسی آغاز گردید. آقای چکوتی در کتابخانه انجمن اخترشناسی و هوشناسی فریولی به کتاب «التفهیم» بیرونی برخورد

وی دوستدار بیرونی است و در این زمینه می گوید: «علاقه من به بیرونی همچنین به این خاطر است که در وجود او یکی از دانشمندان را می بینم که از میل به شناخت جهان در کلیت و جامعیتش دست برنمی دارد. علم بیرونی محدودنگر و تخصص گرانگست، علمی است که می خواهد دیدی و نظر گاهی همه جانبه نسبت به جهان داشته باشد»

آقای چکوتی بیان می دارد: «خیلی ها بیرونی را به طور ناقص و غیرمستقیم می شناسند چرا که آثار او را خوانده اند و تنها از آنچه درباره اش گفته شده، خبر دارند. برای پی بردن به اهمیت عظیم بیرونی تنها راه ممکن خواندن آثار این دانشمند است. راستش فکر می کنم اشخاص بیشتر با نام بیرونی آشنا هستند تا با کارهایش، به نظر ما ترجمه «التفهیم» کاربردی است و چون شناخت دقیقی از میزان توانایی آقای چکوتی نداریم نمی توانیم دآوری کنیم و به نظر می رسد که ایشان نباید این کار بزرگ را یک تنه انجام دهد و از دیگر کارشناسان باری بطلبند تا ترجمه سالم و بی اشتباه به پایان رسد بویژه آنکه نه فارسی می داند و نه به زبان انگلیسی تسلط دارند.

..... و اما اینکه آنچه به دنبال می آید متن مصاحبه یاد شده است:

«آقای چکوتی، با عرض سلام و خیر

مقدم به آگاهی شما می رسانم که مجله

دانشمند، مجله ای علمی و فنی است که

به طور ماهانه به زبان فارسی انتشار

می یابد و سابقه ۳۲ سال انتشار منظم و

بدون وقفه را دراست.

با خیر شدیم که شما ترجمه کتاب

فارسی التفهیم بیرونی را از ترجمه

انگلیسی آن به ایتالیایی آغاز کرده اید.

از اینرو بر آن شدیم تا با شما

مصاحبه ای داشته باشیم. ابتدا خود را

برای خوانندگان معرفی کنید.

● چکوتی- من کلودیو چکوتی هستم. در سال ۱۳۲۱ در شهر «گوریتس» در شمال خاوری ایتالیا متولد شدم. یک ساله بودم که خانواده ام به آبادی «سن جورجودی نوگارو» در نزدیکی شهر «اودینه» و مرکز استان فروولی، مهاجرت کردند و از آن پس در این آبادی سکنی گزیدند و پرورش یافتند. دیلم خود را در شهر «اودینه» گرفتم و در هجده سالگی آموزگار شدم. بدین ترتیب مدت دوسال آموزگار دوره ابتدایی بودم.

«چرا شغل آموزگاری و تدریس را رها کردید؟

● چکوتی- به دلیل آنکه پست سازمانی ثابتی برای این کار وجود نداشت و پست موقت به من داده بودند.

«شغل بعدی شما چه بود؟

● چکوتی- در راه آهن «اودینه» مشغول به کار شدم که

هنوز هم در آنجا کار می کنم. ابتدا سرپرست ایستگاهی بسودم و رفت و آمد قطارها را در آن ایستگاه تنظیم می کردم. پس از مدتی بازرس ایستگاههای گوناگون راه آهن شدم و اکنون هشت سال است که در این سمت می باشم. از ۱۴ سالگی شروع به مطالعه نجوم کردم. بعدها که در نوبت شب، در ایستگاه راه آهن کار می کردم به مطالعه ریاضی تحلیلی و دیگر کتابهای علمی به ویژه در زمینه نجوم و شیمی پرداختم. بیش از همه از فیزیک نظری و ریاضی خوشم می آمد که در دانش مکانیک آسمانی کاربرد داشت. سالهای سال خود آموزی کردم. حدود بیست سال پیش با انجمن اخترشناسی و هواشناسی فرولی آشنا شدم. در آنجا بود که متوجه شدم در این انجمن به تاریخ نجوم آنگونه که مورد علاقه من است، توجه نمی شود. از اینرو تصمیم گرفتم که جهت ارائه سخنرانی هایی در این زمینه اطلاعات خود را در خصوص تاریخ ریاضیات و نجوم دقیق تر کنم. به دنبال آن، سخنرانی هایی را در انجمن اخترشناسی و هواشناسی فرولی و همچنین در مدرسه های «اودینه»، «درسه آثار اراتوستن»، «هپناخوس»، «اقلیدس»، «پلیموس»، «کپلر» و «کپرنیک» ترتیب دادم و دریافت که در زمینه نجوم ریاضیات دوره اسلامی خلایق در بررسیهای ما وجود دارد.

«علت وجود این خلاء را در چه می دانید؟

● چکوتی- علت آن فقدان کتابهایی به زبان ایتالیایی درباره اخترشناسی و ریاضیات دوره اسلامی بود.

«چطور شد که دست به ترجمه «التفهیم»

زدید و آیا این ترجمه به پایان رسیده است؟

● چکوتی- هشت سال پیش در کتابخانه انجمن، به ترجمه انگلیسی کتاب «التفهیم» بیرونی برخورددم و دیدم که تا حدود زیادی می تواند خلاء یاد شده را جبران نماید از این رو برای بهره گیری خود مصمم شدم «التفهیم» را به زبان ایتالیایی ترجمه کنم. در ترجمه این اثر همه اعضای خانواده «پسر ۲۶ ساله، دختر ۲۷ ساله و همسر» به من کمک کردند. زیرا آنها انگلیسی خوانده اند در حالی که من در مدرسه زبان فرانسه را فراگرفته بودم.

ترجمه این اثر در آذرماه سال گذشته به پایان رسید. پس از آن نیز انجام پاره ای اصلاحات و تهیه متن چاپی کامپیوتری ادامه یافت. اینکار ریزه کاری هایی چون شماره گذاری صفحات و تهیه تصاویر را شامل می شد. شماره گذاری تصاویر و جدول ها بخصوص بخش مربوط به احکام نجوم نسبتاً وقت گیر بود. من به متن اصلی، فهرستی از عناوین بخش های مختلف را نیز در آغاز کتاب افزودم.

در ترجمه کتاب «التفهیم» که بر مبنای

ترجمه انگلیسی آن صورت گرفته است از کدام

فرهنگ یا فرهنگ های لغت بهره برده اید؟

● چکوتی- در ترجمه این اثر از فرهنگ آکسفورد و فرهنگ فارسی به انگلیسی «استینگاس» استفاده کرده ام. مترجم انگلیسی کتاب نیز از فرهنگ استینگاس بهره برده است.

«آیا در ترجمه این اثر به ابهاماتی برخورد

کردید؟

● چکوتی- بلی، همینطور است. در مواردی، بویژه در بخش احکام نجوم، ابهاماتی از جمله در خصوص نامهای ستارگان وجود داشت که جهت رفع ابهام به متن عربی که همراه با ترجمه انگلیسی به چاپ رسیده بود، مراجعه کردم. از آنجا که بسیاری از این اصطلاحات نجومی در متون فارسی و عربی یکسان می باشند، فرهنگ «استینگاس» تا حد زیادی می تواند کارگشا باشد.

«آیا برای ترجمه این اثر، دانشگاهها و

مؤسسات علمی ایران و همچنین رایزنی

فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در رم کمکی

به شما کرده اند؟

● چکوتی- خیر زیرا من از هیچکدام از مراکزی که نام بردید، کمک نخواستم [!]

«علت آن چیست؟

● چکوتی- زیرا عادت دارم که به تنهایی کار کنم. متن آن در منزل با کامپیوتر تحریر شده است و نهاد نسخه صحافی شده از آن تهیه کرده ام که یک نسخه را به آقای مهندس باقری، دوست خوبم هدیه کرده ام.

«جهت چاپ این کتاب چه برنامه ای دارید؟

● مهندس باقری- اجازه بفرمایید بنده به این پرسش شما پاسخ گویم. من نامه ای را در این خصوص جهت آقای مهندس میرسلیم وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی تحریر و ارسال نمودم تا چاپ این اثر را در تعداد پانصد تاهزار نسخه ای به مؤسسه انتشارات الهدی که آثاری در زمینه تبلیغات خارجی منتشر می نماید، بسپارد. پیشتر نیز در این مورد با آقای چکوتی صحبت کرده بودم و به ایشان گفتم که شاید بتوان در ایران مراکز یا اشخاصی را جهت انتشار کتاب «التفهیم» به زبان ایتالیایی متقاعد ساخت. در واقع انجام این مهم، پاسخی است به زحماتی که یک فرد خارجی نسبت به ترجمه اثری که باعث افتخار ما ایرانیان است، متقبل شده است. تا از این مسیر در اختیار متخصصان این مبحث در کشور ایتالیا و با ایتالیایی زبانهای سایر کشورها قرار گیرد. از آنجا که این کتاب را آقای چکوتی حروفچینی و صفحه بندی کرده بودند، و مرحله فیلم و زینک را لازم دارد تا به چاپ برسد بنابراین جا دارد ترجمه ایتالیایی کتاب ارزشمند «التفهیم» که بیش از هر کتاب دیگری نشان دهنده ریاضیات و نجوم دوره اسلامی است که به دست متفکر و دانشمند بزرگ دوره اسلامی یعنی

ابوریحان بیرونی در زمینه علوم دقیقه تحریر شده است، چاپ شود. به نظر بنده چاپ این کتاب توجه دولتمردان ما را نسبت به میراث غنی علوم دوران اسلامی بیش از پیش می نمایاند و از نظر علمی و تبلیغی ثمرات سودمندی را برای کشور جمهوری اسلامی ایران خواهد داشت و نشاندهنده پیشرفت های مادر زمینه های نجوم و ریاضی در دوران شکوفایی علوم در قلمرو اسلامی است که از قرن چهارم تا هشتم، نهم هجری ادامه داشت.

«آقای مهندس باقری با سپاس، جا

دارد که شما نیز خود را برای

خوانندگان مجله دانشمند معرفی

بفرمایید و از سابقه آشنایی خود با آقای

چکوتی برایمان بگویید:

● مهندس باقری- من محمد باقری دارای مدرک لیسانس در رشته مهندسی برق از دانشگاه صنعتی شریف هستم. حدود ۱۶ سال به انجام کار فنی در این رشته مشغول بوده ام. در کنار آن، بطور آماتوری به مطالعه تاریخ علم پرداختم و اکنون بیش از یک سال است که بطور حرفه ای و تمام وقت وارد این مقوله شده و مبحث تاریخ علم را بررسی می کنم. حدود سه سال پیش کداز سوی شرکت بین المللی مهندسی ایران «ایریکت» وابسته به وزارت معادن و فلزات به عنوان مهندس برق از ایران به کشور ایتالیا مأموریت یافته و عازم آن کشور شدم ضمن بازدید از مراکز علمی و موزه ها با انجمن اخترشناسی و هواشناسی فرولی آشنا شدم و ضمن مراجعه به آن محل در کمال شگفتی دریافت که اندیشمندی در حال ترجمه کتاب «التفهیم» بیرونی به زبان ایتالیایی است و سپس متوجه شدم که این فرد علیرغم نداشتن تحصیلات دانشگاهی از معلومات بسیار وسیعی برخوردار است که این نکته به نظر من برای جوانان ما الهام بخش خوبی است که می توان مدارج عالی تحصیلی را در دانشگاهها طی نکرد ولی دانشمند بود، بویژه در کشور ما که رقابت علمی فشرده جهت ورود به دانشگاهها با توجه به تعداد بسیار متقاضیان و محدودیت ظرفیت پذیرش دانشجویان در دانشگاهها، سخت می نمایاند و یا حتی مواردی که مسایل مالی توان ادامه تحصیل را می یابد. باید از این نمونه ها به این نکته پی برد که همیشه تحصیلات رسمی و دانشگاهی نیست که راه ورود به پهنه علم را میسر می سازد بلکه بسیاری از افرادی که خدمات ارزنده و شایسته ای را به عرصه علم و دانش بشری نموده اند با بسیاری از محرومیت ها و دشواری ها روبرو بوده و با آنها دست و پنجه نرم کرده و سرانجام راه خود را یافته اند زیرا که خواسته و اراده کرده اند کاری را به انجام برسانند و به نتیجه و هدفی دست یابند.

«دوستی که ذکر آن رفت چگونه تداوم یافت؟

● مهندس باقری- دوستی گرم مادر ایتالیا شکل گرفت

و سپس به ایران بازگشتم و تا آنجا که می توانستم و در حد توانم بود بادر اختیار گذاشتن منابع و کتابهای مربوطه ایشان را یاری نمودم.

- درباره علت سفر آقای چکوئی به ایران توضیح بفرمایید.

● گرد همایی فیزیک همه ساله در ایران برگزار می شود که این بار در شهر سمنجان برگزارید. در کنار این گرد همایی امسال برای نخستین بار نمایشگاهی از ابزارهای نجوم قدیم را داشتیم که این بار مباحثی از نجوم دوره اسلامی را شامل می گشت. عنوان نمایشگاه «آنچه خود داشته ایم» با الهام از بیت معروف حافظ بود. در نتیجه، موقع مناسبی بود تا آقای چکوئی جهت حضور در این کنفرانس دعوت به عمل آوریم. ایشان در این سفر مهمان وزارت فرهنگ و آموزش عالی و «انجمن فیزیک ایران» می باشند هر چند هزینه تهیه بلیت هواپیما و رفت و برگشت برعهده خود ایشان بوده است. طی مدت اقامت دو هفته ای در ایران، خوابگاه ویژه استادان از سوی وزارت علوم در اختیار آقای چکوئی قرار گرفته است و فردا صبح به ایتالیا مراجعت می نمایند.

- آقای مهندس باقری، آیا تاکنون با مجله دانشمند همکاری داشته اید؟

● مهندس باقری بهتر است اینطور بیان کنم که بنده از سال ۱۳۶۵ یا ۱۳۶۶ به مدت چند سال مشاور علمی «بخش ریاضی» مجله دانشمند بوده ام.

- ابوریحان بیرونی کتاب دیگری را تحت عنوان «آثارالباقیه» تحریر نموده که اطلاعات تاریخی و گاه شماری و تقویم ملل گوناگون را حاوی است. این کتاب را «زخائن» به زبان انگلیسی ترجمه کرده است. آیا شما این کتاب را ملاحظه و مطالعه کرده اید؟

● چکوئی- دسترسی به این کتاب برایم ممکن نبوده است. برای یافتن آن از طریق دوستانی که در لندن داشتم اقدام کردم که نتیجه ای نبخشید. در «میلان» و «فلورانس» نیز به جستجو پرداختم که متأسفانه موفق به یافتن آن نشدم. تنهادر ایران آقای باقری نسخه ای از متن عربی و ترجمه انگلیسی آن را به من نشان داد. فکر می کنم که کتاب «آثارالباقیه» برای من به مراتب جذاب تر از «التفهیم» باشد. مترجم انگلیسی «التفهیم» در مقدمه این کتاب به «آثارالباقیه» اشاره کرده و افزوده است که بخش تقویم و گاه شماری «التفهیم» چکیده ای از «آثارالباقیه» است.

- آیا تاکنون در فکر ترجمه کتاب از دانشمند «آثارالباقیه» بوده اید؟

● چکوئی- در وهله نخست داشتن نسخه ای از ترجمه انگلیسی کتاب یادشده لازم است که در اختیار ندارم. مگر اینکه رو نوشتی از این کتاب یا خود آن را داشته

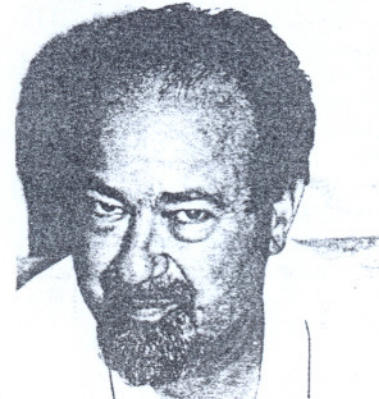
باشم که امیدوارم دوستان من در مجله دانشمند به انجام این مهم همت گمارند و چه بهتر که رونوشت متن عربی آن را هم برایم فراهم آورند.

- آشنایی شما با زبان عربی تا چه حد است؟

● چکوئی- ده سال پیش به دلیل علاقه شخصی مصمم شدم تا برنامه ای کامپیوتری را برای محاسبه تقویم عبری و اسلامی تدارک ببینم. برای مطالعه در تقویم اسلامی لازم بود که به هر حال با الفبای عربی و برخی واژه ها آشنا شوم و اینکار را ادامه دادم تا به کتاب «التفهیم» برخورددم. البته اگر بتوانم در آینده ای نزدیک بر روی کتاب «آثارالباقیه» نیز کار کنم، ادامه منطقی کاری است که تاکنون به انجام رسانده ام، هر چند حجم آن کتاب و محتوای آن بیش از «التفهیم» است.

- در حال حاضر کدام کتابها را جهت ترجمه در دست دارید؟

● چکوئی- درست حدس زدید یعنی کتابهای دیگری را در دست بررسی جهت ترجمه به زبان ایتالیایی دارم که بررسیهایی را نیز بر روی آنها انجام داده ام. یکی از آنها کتاب اصول حساب هندی «هوشیارگیلانی» است که اصل آن به زبان عربی است و به زبانهای انگلیسی، عبری، فرانسه و فارسی نیز ترجمه شده است، ترجمه انگلیسی این کتاب از مدتها پیش در اختیارم بوده است. کتاب بسیار مهم و حیاتی و کلیدی دیگری که در زمینه تاریخ نجوم اسلامی نوشته شده کتاب «پژوهشی در زیج های دوره اسلامی» است. این کتاب را استاد «ادوارد استوارت کندی» در سال ۱۳۳۵ تألیف کرده، که پنج سال پیش دوباره عیناً تجدید چاپ گردید و به زبان فارسی ترجمه شد و قرار است بزودی منتشر شود و چون کتاب بسیار مهمی در زمینه شناختن منابع نجومی دوره اسلامی و مفاهیم و اصطلاحات و مباحث دوره نجوم اسلامی است از این رو می خواهم که آن را از متن انگلیسی به ایتالیایی ترجمه نمایم.

- آیا پس از ترجمه کتابهایی که از آنها یاد کردید، تصمیم به ترجمه «آثارالباقیه» دارید؟

● چکوئی- خیر، اینطور نیست زیرا بنده عادتاً چند کار را باهم به پیش می برم و بدین صورت که پس از ترجمه یک کتاب به کتاب دیگر پردازم، نیست یعنی توجه من به دو اثری که از آنها نام بردم موجب این امر نخواهد شد که ترجمه «آثارالباقیه» را به تأخیر بیندازم. درواقع، برنامه روزانه من شامل دو ساعت رفت و برگشت باقطار است که من از این دو ساعت جهت مطالعه کردن استفاده می نمایم. پس از بازگشت از محل کار به نوشتن و ترجمه می پردازم و در مجموع وقت خود را با پرداختن به کارهای متنوع تنظیم می کنم.

- بخشی از «التفهیم» شامل اخترشناسی (آسترونومی) است ولی بخش پایانی به مسایل اخترگویی و تنجیمی یا طالع بینی آسترولوژی می پردازد. گویا خود ابوریحان به این سخنان اعتقادی نداشته است و هزار سال پس از ابوریحان نیز دانشمندی مانند کپلر علاوه بر نجوم به طالع بینی نیز می پرداخته و از این راه امرار معاش هم می کرده است ولی پرسش ما این است که آیا در ترجمه این بخش دچار مشکل نشده اید؟ و آیا این نکته که دانشمندانی از جمله ابوریحان و یا کپلر اعتقادی به تنجیم نداشته اند ولی جو حاکم بر زمانه ایشان را ناگزیر می کرده تا به این مسایل نیز پردازند را در مقدمه ترجمه خود اشاره کرده اید؟

● در درک تعبیرهای این بخش البته دشواریهایی وجود داشت و در عمل انجام محاسبه های احکام نجوم یا تنجیم صرفاً براساس آنچه ابوریحان بیرونی بیان داشته است، کار ساده ای نیست، لیکن در این مورد که بیرونی آیا احکام نجوم را باور داشته است یا خیر، آنچه بنده از ترجمه انگلیسی آن متوجه شده ام آن است که بیرونی در این خصوص موضع قاطعی را اتخاذ نکرده است زیرا مباحث مختلفی را مطرح می نماید و تنها برخی از آنها را مردود می شمارد که جای تردید می ماند که ظاهراً بایستی بقیه موضوعات مربوطه را قبول داشته باشد. احتمالاً این مسئله که شما بدان اشاره نمودید باید

جزو موارد تفاوت متن فارسی «التفهیم» با متن عربی آن باشد. لازم به ذکر است بنده مقدمه ای را برای متن ترجمه شده به زبان ایتالیایی کتاب «التفهیم» در نظر گرفته ام که با توجه به سخنان شما نیازمند بررسی دوباره و دقیق تر است.

- آیا پیش از پرداختن به ترجمه، متن انگلیسی آن را ملحوظ داشته اید؟

● چکوئی- من دیگر آثار بیرونی را مطالعه نکرده ام و از آنچه که در متن فارسی این کتاب آمده است نیز آگاه نیستم ولی بطوری که از متن انگلیسی آن فهمانده می شود که ابتدا بر مبنای متن عربی کتاب «التفهیم» است و نیز بر مبنای آنچه که مترجم انگلیسی نیز در پانویس بعضی از بخش ها بدان اشاره کرده است، موضع مخالفت صریح بیرونی با احکام نجوم مشخص و روشن نمی باشد.

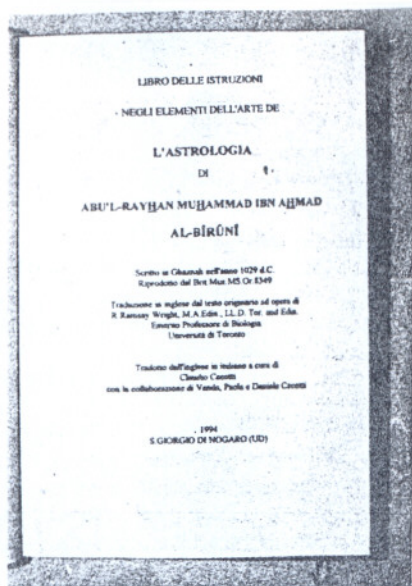
- اخیراً در مجله دانشمند شرح حال و مهمترین کارهای ابوریحان را درج کرده ایم و از جمله یادآور شده ایم که بیرونی با روشی ابداعی و تازه یعنی با صعود بر فراز کوه بلندی که مشرف بر درشت همواری است و با اندازه گیری های لازم، شعاع کره زمین را اندازه گرفته است. آیا شما به این مسئله برخورد کرده بودید؟

● چکوئی- بلی، در متن «التفهیم» این روش تصریح شده است. لازم به یاد آوری است که پیشتر با روشی دیگر، دانشمندی به نام «اراتوستن»، ریاضی دان دوره باستان با استفاده از سایه شاخص هادر اسکندریه شعاع کره زمین را اندازه گیری کرده بود. هر دوی این روش ها، مبتنی بر اندازه گیری هایی است در دو عرض جغرافیایی متفاوت. ●

- اطلاع دارید که بیرونی «التفهیم» را ابتدا به فارسی نوشته و سپس به عربی هم ترجمه کرده است یا برعکس به هر صورت ظاهراً ترجمه به انگلیسی آن از روی متن عربی انجام گرفته است ولی متن فارسی آن را که دانشمند معاصر ایرانی، استاد «جلال همای» چند سال پیش به چاپ رسانده است حاوی توضیحات فراوانی درباره متن آن است. آیا شما از این چاپ به زبان فارسی و توضیحات یاد شده، آگاهی داشته اید؟

● چکوئی- متأسفانه بنده زبان فارسی را نمی دانم، بنابراین در این زمینه آگاه نیستم.

- آیا قصد دارید کتابهای به اصطلاح سنگین تر بیرونی را مانند «قانون مسعودی» و «الجمهر» (که ظاهراً به زبان انگلیسی ترجمه نشده اند) به زبان ایتالیایی ترجمه کنید؟

برای نمایشگاهی همانند، در ایتالیا انداخت که پس از بازگشت زمینه‌های برگزاری آن را بررسی می‌نمایم. ضمناً نکته جالب دیگری که بنده در مدت برای نمایشگاه ابزارهای نجوم قدیم، ملاحظه نمودم استقبال چشمگیر جوانان از برگزاری آن بود.

• لطفاً بطور مختصر از برنامه‌های خود که در طی مدت اقامت در کشور جمهوری اسلامی ایران داشته‌اید، برای خوانندگان ما بگویید.

• چگونگی بطور خلاصه عرض می‌کنم:

برگزاری جلسه گفت و شنود و دیدار در محل بنیاد دائرة المعارف اسلامی، انجام مصاحبه‌ای رادیویی و مصاحبه با نشریه‌ای محلی از استان خراسان در شهر سمنان.

در پایان از شما و دست اندرکاران مجله دانشمند که ترتیب انجام این مصاحبه را دادید سپاسگزاری می‌کنم و می‌افزایم که دیدن مجله شما برای من جالب است زیرا ما نیز در ایتالیا مجله‌ای نظیر این مجله به نام «دانش و زندگی» داریم.

• ریح عنوان عمومی جدولهای عددی نجومی که با توضیحات کاملی برای

حل مسائل نجومی و استخراج احکام همراه است ...

• روش ابوریحان در کتاب «قوت سمعی» وی توضیح داده شده و

بر پایه اندازه‌گیری زاویه رانخفاض افق است و ریاضی به عرض

جغرافیایی ندارد. ویراستار

دانشمند

• چگونگی این موضوع مربوط است به آینده‌ای دورتر که نمی‌توانم اکنون درباره آن داوری کنم و یا قولی بدهم.

• نظر خود را درباره ابوریحان و کارهای فراتر از زمان وی در یک هزار سال پیش بیان بفرمایید.

• چگونگی بیرونی در کتاب «التفهیم» مطالب را بسیار ساده و روشن و باروالت و ترتیبی منطقی بیان کرده است. اکثراً به تعریف‌ها، مفاهیم و نتایج پرداخته است و به اثبات نپرداخته زیرا «التفهیم» بیشتر کتابی کاربردی است نه نظری و اما درباره خود بیرونی بایستی اذعان نمایم که وی دانشمند بسیار دقیق و منصفی است، حتی زمانی که از آراء و نظرات مخالفان خود صحبت به میان می‌آورد، دقت و انصاف را مراعات کرده است. بدین معنا که اعتقادات مخالفان را عیناً بیان می‌دارد و اعتقادات خود را نیز تشریح می‌نماید که این نوع شخصیت بسیار قابل احترام و تقدیر است.

• نظر تان را درباره «نمایشگاه ابزارهای نجوم قدیم» که همزمان با کنفرانس سالانه فیزیک ایران در دانشگاه کردستان در شهر سنندج به مدت ۳ روز برپا گردید و شما در آن حضور یافتید. بیان بفرمایید.

• چگونگی جدا، نمایشگاه استثنائی بود و برای من بسیار جالب و سودمند افتاد و از آن بهره بسیار بردم به ویژه ابزارهایی که در آنجا به نمایش گذاشته شده بود. هرچند همگی این ابزارها در شهر ما موجود نیست، ولی مشاهده این نمایشگاه طی مدت سه روز، مرا به فکر